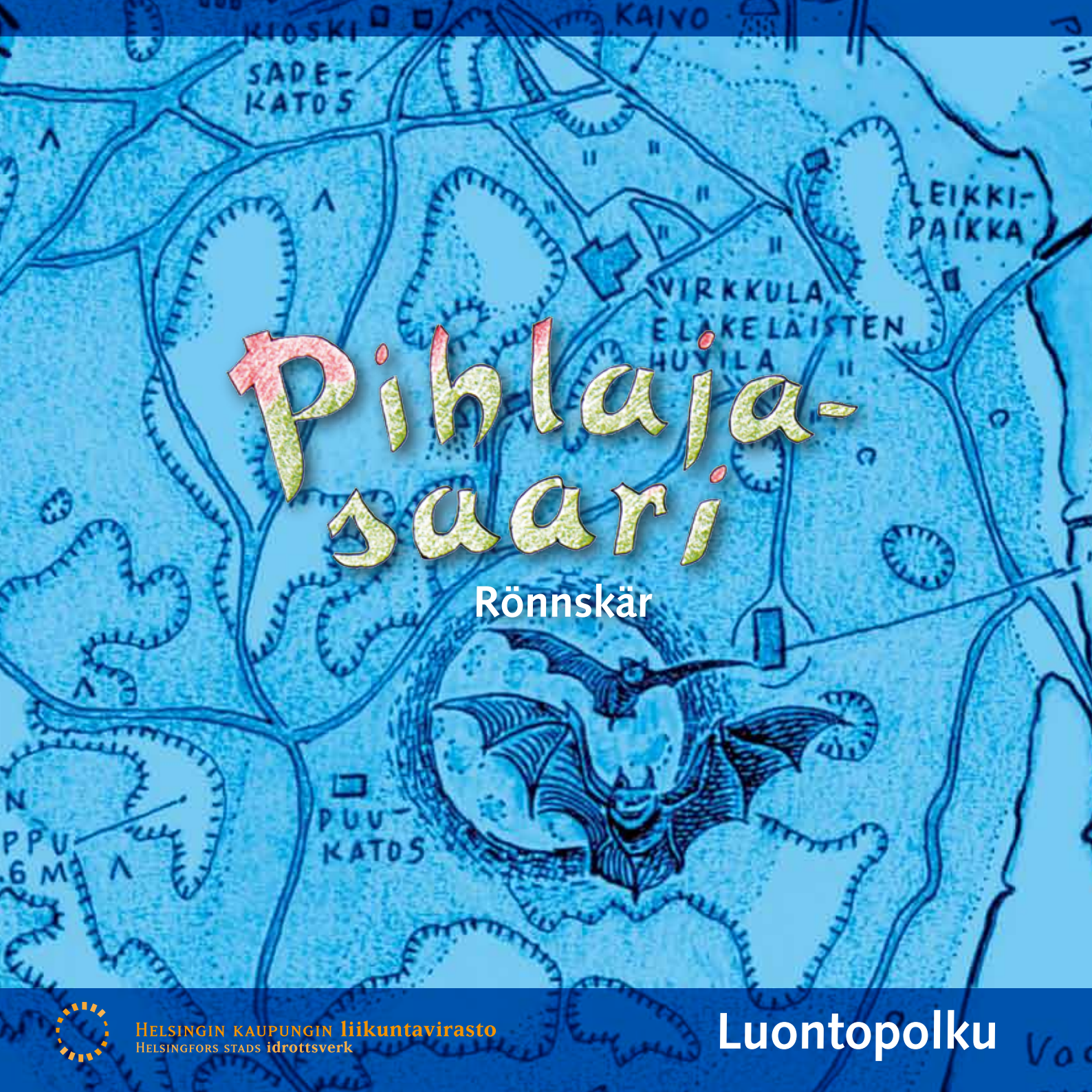

The background is a blue-toned map of Pihlajasaari. The map shows various landmarks and areas, including 'KIOSKI', 'SADE-KATOS', 'KAIVO', 'LEIKKI-PAIKKA', 'VIRKKULA', 'ELÄKELÄISTEN HUUYLA', and 'PUU-KATOS'. A central illustration of a bat with spread wings is positioned over the water area. The title 'Pihlajasaari' is written in a large, stylized, yellow font with a red outline, and 'Rönnskär' is written below it in a smaller, white font.

Pihlajasaari

Rönnskär

HELSINGIN KAUPUNGIN liikuntavirasto
HELSINGFORS STADS idrottsverk

Luontopolku

Sisältö

Läntinen Pihlajasaari

1	Uimarannat puhallettiin paikoilleen.....	5
2	Purjehtijoiden saari	7
3	Huvilaelämää ennen ja nyt.....	8
4	Kavalan kaunis kurtturuusu	10
5	Villa Hällebo.....	11
6	Laivaväylän vierellä	12
7	Läntisen Pihlajasaaren rauhoitettu lehto	13
8	Juttuja vanhoilta ajoilta I – Haaksirikkosaaaria näkyvissä	14
9	Saaren kallioperä	15
10	Elannon huvila	16
11	Udden	17
12	Merilintuja	18
13	Vadelmakupu	19
14	Eläinten uimataito	20

Itäinen Pihlajasaari

15	Laguunin lajeja	21
16	Ammussuoja.....	22
17	Telttailijoita ja öljy-yhtiö	23
18	Lehtojen laulajat	24
19	Lasimestarinsaari	25
20	Juttuja vanhoilta ajoilta II – Epäonnistunut uintinäytös.....	26
21	Merisika ja vaaleakiitäjä.....	27

Luontopolun ulkopuolella olevia kohteita.....28

Kalastus Pihlajasaarella.....29

Lähteet.....30

Julkaisija
Helsingin kaupungin liikuntavirasto 2011

Jakelu
Liikuntavirasto, puh. (09) 310 8771

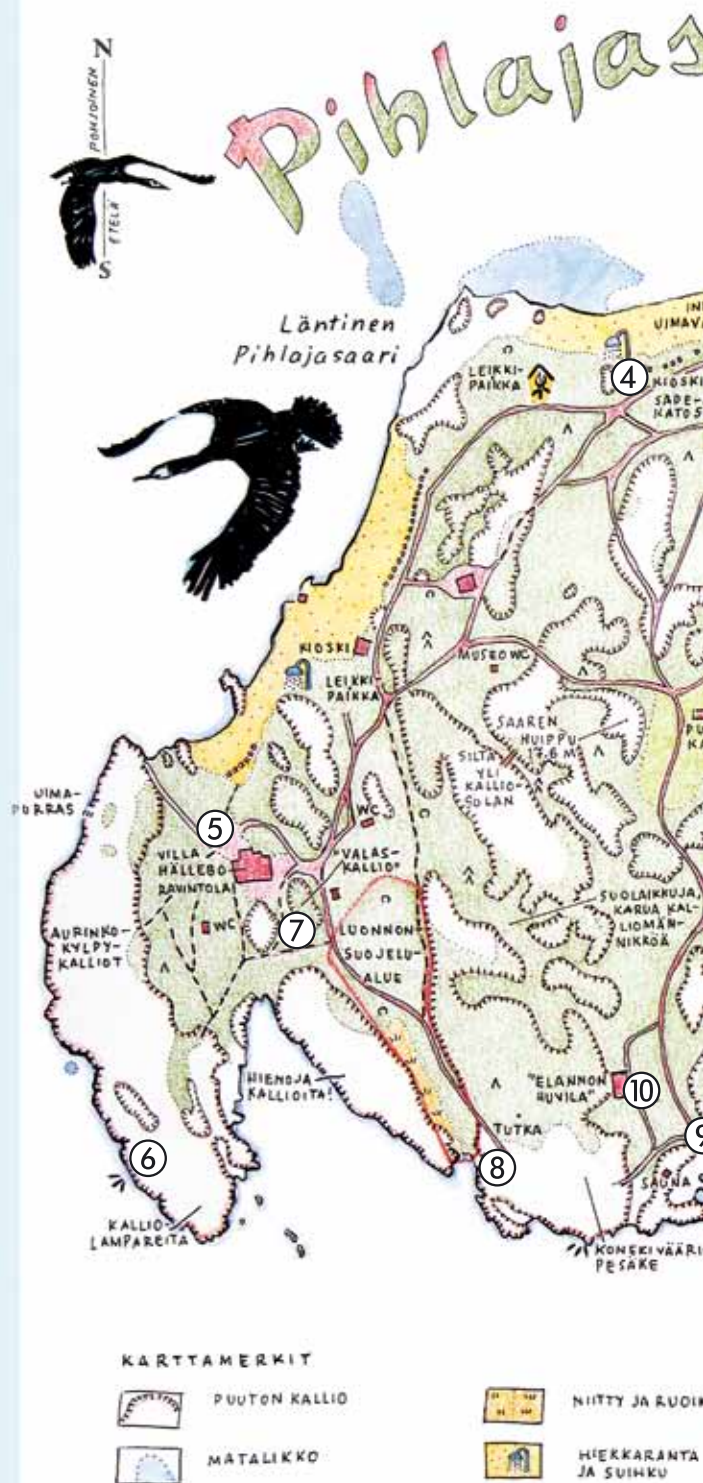
Teksti
Eero Haapanen

Piirroksat
Timo Vartiainen

Ulkoasu
Olli Turunen, Tovia Design Oy

Kartta
Timo Vartiainen

Paino | Tryckeri
Delta-Sky Oy, Helsinki 2011

saaret

0 100 200 M

MITTA KAAVA 1:2000

LEHTI-KUUSI
JA MÄNTYMETSÄ

MYRSKY-/KUIVUUSTUHO-
ALUE / UUDISTUSALA

KAUNIS NÄKÖALA

KAPEA TIE, POLKU

KEITTOKATOS

Tervetuloa Pihlikseen!

Tämä vihkonen kertoo reitin varrella olevista nähtävyyksistä, niin luontokohteista kuin historiastakin. Polun kohteet on merkitty maastoon puisin tolpin, joiden numerot viittaavat tämän vihkon vastaaviin numeroihin. Voit pysähtyä tolppien kohdalla, ja lukea siinä kohteeseen kuuluvan tekstin. Mikään ei estä kiertämästä polkureittiä omassa järjestyksessä. Kierrämme ensin Läntisen Pihlajasaaren, josta jatkamme Itäiselle Pihlajasaarelle. Vihkosen voi tietenkin lukea myös kotona nojatuolissa tai missä tahansa mukavassa paikassa. Se on myös tulostettavissa internetissä osoitteessa www.hel.fi/liikunta.

Jokaisella saarella on vaiheensa ja monenlaiset tarinansa. Pihlajasaareen on kuulunut huvilaelämää syreenien varjossa ja purjehdusta suvisilla aalloilla, mutta myös haaksirikkoja syysmyrskyissä, sotahommia ja surmatöitäkin. Tässä vihkossa on mukana niitä kaikkia. Entisaikojen ihmisten työt ja luonto liittyvät Pihlajasaarella yhteen monin tavoin. Linnoituksilla viihtyvät kasvit ja puutarhoista jäänteinä olevat istutukset ovat yksi kiinnostava luonnon ja historian liittymäkohta.

Aineiston tähän vihkoon olen kerännyt retkeilemällä saarella, puhumalla monenlaisten Pihlajasaaren ystävien kanssa ja arkistolähteistä. Antoisaa retkeä Pihlajasaareen!

Helsingissä vappuaattona 2010
Eero Haapanen

MERIMETSOT

Uimarannat puhallettiin paikoilleen

Helsingissä – aivan kirjaimellisesti – puhallettiin hienot hiekkarannat meren partaille kädenkäänteessä: Hietaranta, Pihlajasaari ja Mustikkamaan uimaranta pantiin äkkiä kuntoon – s.o. luontoa parannettiin meren pohjasta saadulla ja rannalle puhalletulla hienolla sannalla. Ja katso, nämä ”plaashit” kansoittuivat tuota pikaa. Ihmiset eivät siekailleet, vaan ottivat haltuunsa rantaparatiisit heti ja alkoivat elää rantaelämää niin tottunein ja kainostelemattomin ottein, kuin

olisi vapaa ja vanhoista ennakkoluuloista piittaamaton uimapuvussa esiintyminen meilläkin vanha ja vakiintunut perimätapa.” (Suomen Kuvalehti 1930)

Helsinki otti Pihlajasaaren käyttöönsä vuonna 1929. Pihlajasaari rakennettiin ”merikylpyläksi” kaupunkilaisille, rannalle tuotiin imuruoppaajilla hiekkaa merenpohjasta kymmeniätuhansia kuutioita. Uimarannoista osa syntyi vähitellen kansanpuistojen yhteyteen ja paikoille, joissa ih-

Pihlajasaaren upouusi uimaranta 1930-luvulla.

HELSINGIN KAUPUNGIN MUSEO

Purjehtijoiden saari

2

Kilpapurjehtijat olivat ennen muinoin erottamaton osa Pihlajasaarta. Itäistä Pihlajasaarta vuokranut merikapteeni **A. F. Brenner** (1813–1870) oli perustamassa Nyländska Jaktklubbenia (NJK) vuonna 1861. Tämä ruotsinkielinen maamme toiseksi vanhin puriseura toimii edelleen Valkosaaressa Eteläsataman ytimessä, jossa sillä on loistokas paviljonki ja satama. NJK:n purjehtijat olivat aikoinaan kaupungin kermää. Vanhoista jäsenluetteloista löytyy kamariherroja, kamreereita, kenraalimajureita, konsuleita, prokuristeja ja vapaaherroja.

NJK käytti Pihlajasaarta purjehduskilpailuiden päätösjuhlapaikkana 1800-luvulla monina kesinä. 1900-luvun alussa lähes kaikki Läntisen Pihlajasaaren huvilasukkaat harrastivat purjehdusta ja kuuluivat NJK:iin. Purjeveneet olivat aikansa valioita, kilpapurjehdukseen rakennettu- ja hyttiveneitä. Kilpailuhenki sai rakentamaan aina uusia aluksia. Usein kilpailut voitettiin uusimmalla veneellä. Purjeveneet olivat poijuissa sillä paikalla, jossa on nykyinen vuorovene- ja vierasvenelaituri. Veneiden omistajat olivat niiden kippareita, mutta jokaiseen alukseen oli kesäajaksi palkattu miehistö eli gastit. ”Kaikeilla oli yksi, ellei kahta. Miehistöporukkaa oli vastaavasti verraten runsaasti. He asuivat aluksilla ja enimmäkseen keittelivät omat ruokansa laivojen keittiössä. Kymmenvuotiaalle nämä ammattimerimiehet olivat uskomattoman kiintoisia olentoja. Ja ne hajut, jotka heidän sopu-

koissaan vallitsivat – priimuskeittiön, paistetun läskin, märkien sukkien, tupakan, kahviporojen – olivat niin voimallisia, että ne ovat pysyneet muistissa koko iän.”

Lakimies Smedslundin poika Tor vietti kesiään Pihlajasaarella vuosina 1904–1912. Hän oli isänsä gastina ja kirjoitti aurinkoisista kesistään NJK:n historiikissa. 1900-luvun alussa Pihlajasaarella oli vain yksi huvilaherra Grönlund, joka ei ollut kiinnostunut purjehduksesta: ”Siksi hänen tehtäväkseen tuli, sitten kun purjehtijat olivat lähteneet vuotuisilla pitkillä purjehduksilleen, kuljeskella ympäri saarta näyttämässä merimiesten vai- moille, miltä mies näytti.” Kuitenkin myös hän lopulta kiinnostui purjehduksesta.

Pihlajasaaren purjeveneitä 1910.

SMEDSLUND TOR, NYLÄDSKA JAKTKLUBBEN 1861–1961.
HELSINKI, OY TILGMAN AB 1961

3

Huvilaelämää ennen ja nyt

Lauttarannan tuntumaa koristavan vanhan huvilan nimi on Virkkula. Vuodesta 1974 paikka on ollut eläkeläisten virkistyskeskuksena. Huvilassa toimii seniori-ikäisten kahvila. City-lehti on valinnut kahvilan letut kaupungin parhaiksi vuonna 2002.

Vuodet 1935–73 Virkkula oli poliisien kesäkotina, niin kuin naapurinsakin nyt autiona oleva huvila, joka on vanhalta nimeltään ”Tjället”. Villa Björkas on Virkkulan alkuperäinen nimi. Huvilat ovat saaren vanhinta huvilakantaa vuodelta

1881. Arkkitehti **A. F. Sjöström** (1845–1885) piirsi ja rakennutti saaren ensimmäiset herrashuvilat. Sjöström vuokrasi Läntisen Pihlajasaaren kaupungilta yhdessä kaupapuutarhuri **M. G. Stenius** (1844–1906) kanssa.

Uusrenesanssityyliä edustanut Sjöström tunnetaan esimerkiksi Hietalahden Teknisen korkeakoulun ja Kuopion kaupungintalon piirtäjänä. Stenius oli Haagan huvilayhdyskunnan perustaja. Nämä kaksi merkkimiestä suunnittelivat saaresta kaupunkilaisten retkeilypaikkaa, jonne ne kaavailivat uimahuoneita, istutuksia, puistokäytäviä, huvimajoja ja vartiotuvan. Suuret suunnitelmat kuitenkin kariutuivat, kun Sjöström kuoli sydänkohtaukseen Pihlajasaaren huvilallaan kesällä 1885. Tämän jälkeen Läntinen Pihlajasaari jaettiin seitsemään eri huvilapalstaan. Viisi 1880-luvulla rakennetuista huviloista seisoo edelleen paikallaan.

Huviloiden alkuperäisiä kesäasukkaita olivat kaupungin säätyläiset. Eräs Tor, joka poikasena asui naapurihuvilassa kirjoitti kesänvieton alkuvalmisteluista näin: ”Kesän tullen nämä perheet muuttivat omalle saarelleen jollakin liikennöitsijän veneellä, joka oli varta vasten tähän tarkoitukseen vuokrattu. (...) Pianokin piti saada mukaan, ja siihen tarvittiin erillinen huonekaluvaunu ja neljä miestä, jotka sitten

Villa Björkas pohjoispuolelta vuonna 1900.

HELSINGIN KAUPUNGINMUSEO

kantoivat soittopelin sen 300 metrin matkan, joka Tjällettiin oli. Pianonkantajat ruohikossa omenapuiden alla pappa Munckin puutarhassa, olutpullot huulilla urakan päätyttyä, tekivät unohtumattoman vaikutuksen lapsiin, jotka uteliaina seurasivat noiden vantterien miesten touhuja.”

Yksi silloisen Björkasin asukkaista oli salaneuvos **Waldemar Schauman** perheineen. Hän vietti kesiään täällä sen jälkeen, kun poika Eugen oli surmannut vuonna 1904 kenraalikuvernööri Bobrikoffin ja itsensä. Merkittävä kirjailija ja pakinoitsija **Guss Matsson** käytti myös tätä huvilaa kesäpaikkanaa ja hoiti täällä keuhkotautiaan.

Virkkulan pihassa oli aikoinaan edustava, ammattilaisen rakentama puutarha kävelykäytävineen. Paljon siitä on edelleen olemassa, vaikka puoliksi villiintyneessä tilassa. Keväturmikoita koristavat mukulaleinikki, pikkukäenrieska ja pystykiurunkannus. Pihaa reunustavat vanhat sireenit, keskikesällä nousee muhkea japanintatar varjostamaan pihaterassia.

Talon eteläpuolella oleva villiintynyt puutarha on pensaikkolintujen käytösä. Siellä pesii pensaskerttu ja toisinaan

Villa Björkas eteläpuolelta 1890-luvulla.

HELSINGIN KAUPUNGINMUSEO

mestari-laulaja luhtakerttunen. Entinen herrashuvila Tjället on käyttämätön kummitustalo, jonka asukkaita ovat hiiret ja lepakot.

Mukulaleinikki ♦ Svalört ♦ Lesser Celandine ♦ *Ranunculus ficaria*
Pikkukäenrieska ♦ Dvärgvårlök ♦ Least Gagea ♦ *Gagea minima*
Pystykiurunkannus ♦ Stor nunneört ♦ Solid-tubered Corydalis ♦ *Corydalis solida*

4

Kavalan kaunis kurtturuusu

Pihlajasaaren suurin kurtturuusukasvusto rehoittaa uimarannan ylärinteellä. Pihlajasaarella on monenlaisia karkulaiskasveja vanhojen huviloiden puutarhojen sijoilla. Kurtturuusu on kulkeutunut jo pitkään vapaasti ja kausistutuspaikoistaan.

Kurttu(lehti)ruusu on alkujaan Japanin ja Kiinan merenrantojen kasvi. Suomeen sitä tuotiin puutarhakasviksi 1900-luvulla. Merenrannoiltamme se löysi kasvupaikan, johon se levisi hurjalla voimalla. Nykyään kurtturuusua kasvaa Oulua myöten. Yksi kurtturuusun päätukikohtia on Pihlajasaaren länsipuolen Melkki, jossa se kasvaa luonnonhiekkarannoilla. Ruusun kiulukat siemenineen maistuvat linnuille, etenkin viherpeipoille. Sen lisäksi ruusu leviää paikasta paikkaan kelluen, kun kiulukat kulkeutuvat rannalta toiselle meressä.

Pahimmillaan tämä ruusu muodostaa hehtaarien laajuisia läpitunkemattomia pöheiköitä, jotka syrjäyttävät kaiken muun kasvillisuuden ja estävät rantojen virkistyskäytön. Nykyään kurtturuusu kuuluu kaikkein haitallisimpina pidettyjen vieraslajien luokkaan, jota on hävitetty muun muassa Hangon hiekkarannoilta traktorien avulla.

Kiinassa lajia on käytetty hajuvesiin ja teen hajustamiseen. Ruusun kiulukat kelpaavat ihmisravinnoksi hyvin.

EERO HAAAPANEN

Kurttu(lehti)ruusu ♦ Vresros ♦ Japanese Rose ♦ *Rosa rugosa*

Villa Hällebo

5

Pihlajasaaren komeimman huvilan rakennutti arkkitehti **F. A. Sjöström** vuonna 1881.

Arkkitehti Sjöströmin jälkeen Villa Hällebon kesäasukkaina oli pääjohtaja ja yllinsinööri **Ossian Bergbom**, vuodesta 1899 pankkivirkailija-maisterit **Ernst Enkvist** ja **Henrik Kihlman**. 1920-luvulla huvilaa vuokrasi laivanvarustaja **John V. Nurminen**. Vuonna 1929 talosta tuli Helsingin kaupungin omistama ravintola. Arkkitehti Sjöströmin suunnitelmat Pihlajasaaresta kaupunkilaisten retkeilypaikkana toteutuivat, vaikka omaa huvilaansa hän ei alkujaan kaupunkilaisten käyttöön suunnitellut. Ravintolan kallioterassia voi pitää Helsingin kauneimpana ulkoterassina.

Villa Hällebon ympärillä näkyy vanhoja puutarhaistutuksia. Ravintolan terassin laidoilla kasvaa hovijasmiketta ja ruostehappomarjaa. Ravintolan länsipuolella kasvaa euroopansorvarinpensas. Tämä koristepuu kasvaa luonnonvaraisena Etelä-Ruotsissa. Sen kovasta puuaineesta on tehty väärtinöitä. Englanniksi puun nimi on väärtinän synonyymi *spindle*.

Ravintola sai ison kuistin 1930-luvun lopulla.

HELSINGIN KAUPUNGINMUSEO

Euroopansorvarinpensas ♦ Benved ♦ Spindle ♦ *Euonymus europaeus*

6

Laivaväylän vierellä

Länsisatama avattiin isoille laivoille 1970-luvun lopussa. Pihlajasaa-
ren ohi puksuttaa vuodessa kolme
miljoonaa laivamatkustajaa, enimmäk-
seen Viroon.

Isojen laivojen peräaallot hyökkyvät ala-
ti Pihlajasaa-
ren rannoille. Veden nousun,
laskun ja virtauksien kääntäilyyn näkee sel-
västi Pihlajasaa-
rensalmessa tai lahden-
pohjukassa ravintolan terassin edessä.

Laivat aiheuttavat eroosiota hiekkaran-
noilla ja merenpohjassa. Ne samentavat
vettä liikuttaessaan pohja-aineita, sekä
irrottavat pohjasta ravinteita ja sinne ker-
rostuneita ympäristömyrkkyyä. Veneilijöi-
den on oltava väylien läheisyydessä eri-
tyisen varovaisia ankkuroidessaan luon-
nonrannoille.

Isot laivat pitävät jäätalvinakin meren
sulana Pihlajasaa-
ren länsipuolella. Kovi-
en talvien jälkeen Melkin ja Pihlajasaa-
ren välille kerääntyy alkukeväästä suuria
määriä telkkiä, isokoskeloita, tukkasotkia
ja kyhmyjoutsenia. Kun kunnon jääyhte-
ys puuttuu, Pihlajasaa-
reen ei talvella hel-
posti laukkaa sellainenkaan otus kuin ket-
tu, joka muuten kulkee mielellään jäällä.

*Laivojen peräaaltojen odottelu on osa vesi-
leikkejä.*

EERO HAAPANEN

Läntisen Pihlajasaaren rauhoitettu lehto

Läntisen Pihlajasaaren kallioiden välissä oleva varjoisa puolen hehtaarin lehto rauhoitettiin vuonna 1999. Lehdossa oli 1800-luvun lopussa viereisen huvilan viljelypalsta. Vanhana puutarhakarkulaisena lehdossa kasvaa isokonnantatarta. Se on rauhoitettu kasvi, joka esiintyy muinaistulokkaana ja puutarhakarkulaisena siellä täällä. Luonnonvaraisina kasveina paikalla kasvaa metsäkurjenpolvi, pystykiurunkannus ja lehtopähkämö. Viimemainitun haisevia lehtiä on käytetty hyttyskarkotteena.

Lehdon ja meren välissä on järviruokoa kasvava lampi, joka on korkeamman veden aikana suorassa yhteydessä mereen. Lammen rannalla kasvaa komea keltakurjenmiekka.

Isokonnantatar ♦ Stor ormort ♦ Common bistort, snakeweed ♦ *Bistorta officinalis*
Lehtopähkämö ♦ Stinksyska ♦ Hedge Woundwort ♦ *Stachys sylvatica*

8

Juttuja vanhoilta ajoilta I

Haaksirikkosaaria horisontissa

Kun tähyilet Pihlajasaaren etelärannalta horisonttiin, näet suoraan etelässä Katajaluodon sotilassaaren rakennuksineen noin viiden kilometrin päässä. Kun käännät kiikarasi ja tähyilet Melkin sivua lounaaseen seitsemän kilometrin päähän, hämmöttää uloimpana iso pensaita kasvava Rysäkari. Rysäkari kuuluu puolustusvoimille ja siellä on linnoitusrakennelmia 1800-luvun lopulta.

TIIRA

”Rysäkarin Robinson ja Perjantai” kirjoitettiin Helsingfors Tidningarissa 13.11.1852 nimeksi kahdelle haaksirikkoiselle, jotka kokivat ihmepelestumisen.

Lokakuun lopussa vuonna 1852 ajelehti kaupungin rantaan kumollaan oleva vene. Sillä veneellä oli lähtenyt eräs 18-vuotias **Wasili Karlanovipoika Teodor** yhdessä vanhemman miehen kanssa purjehtimaan Espooseen. Heidän tarkoituksenaan oli kysyä vuokralle pientä kesäpaikkaa eräästä kartanosta seuraavaksi kesäksi.

Isä kiersi etsimässä rannoilla, peläten löytävänsä poikansa hukkuneena, mutta kadonneista ei löytynyt merkkiäkään.

Pihlajasaaren naapurissa Melkissä asui kauppias ja laivanvarustaja **Bernhard Benedikt Brenner**. Hän kuuli tapauksesta. Tämä kokenut merimies lähti purjehtimaan vaikeassa säässä tuulta vastaan, tarkastaakseen, olisivatko kadonneet joillakin purjehdusreitit varrella olevista ulko-saarista. B. B. B. meni Rysäkarille, jossa hänellä oli laiduntamassa vielä marraskuun alussa kaksi lammasta. Sieltäpä juuri kaksi kadonnutta löytyivät, kurjassa tilassa, saamatta enää sanaakaan suustaan.

Onnettomat olivat ajautuneet Rysäkarille myrskyssä. Yöllä vesi oli noussut ja vienyt veneen. Onni onnettomuudessa oli, että kaksikolla oli ollut mukanaan pyssy, tulukset ja puukko. Miehet olivat

viettäneet Rysäkarilla kaksi viikkoa. He olivat ampuneet Rysäkarin kaksi lammasta, syöneet ne, ja käyttäneet turkkeja lämpimänä pysyäkseen. Suojana säätä vastaan oli purjeesta ja oksista kyhätty telttä. He olivat kyllästäneet purjetta sadetta vastaan lampaanrasvalla.

Brenner vei haaksirikkoiset Melkkiin toipumaan. Seuraavana päivänä hänellä oli harvinainen ilo ilmoittaa, että kadonneet oli löydetty elossa.

Lokakuun puolivälissä samana syksynä lähistöllä sattui toinenkin ihmepelestuminen. Kaksi virolaista oli purjehtinut perunalastissa Tallinnasta Helsinkiin, mutta ajautunut rajuilmassa kurssilta. He töytäsivät karille Katajaluodon tienoilla. Miesten oli irrottautuaakseen pakko heittää koko lasti yli laidan, mutta he rikkoivat veneensä pirstaksi kallioluotoa vasten. He pelastuivat matalalle luodolle mukanaan vain airo, limppu, ja pari säkkiä. Aamun valjetessa he tekivät säkistä hätämerkin. Haaksirikkoiset huomasi viimein kaupungista metsästysretkelle tullut kauppalaiivankapteeni. Hän pelasti nääntyneet miehet ja vei heidät Pihlajasaareen, jossa asui yllämainitun Brennerin veli, **Alexander Frans Julius**, niin ikään kauppias ja merikapteeni. Hän otti virolaiset huomaansa ja lainasi heille veneen, jolla miehet saattoivat myöhemmin palata kotimaahansa.

Saaren kallioperä

9

Pihlajasaari on kallioinen, irtaimia maalajeja ei luonnostaan ole paljoa. Kallioissa on jylhiä, jyrkkiä muotoja. Korkeimmat kalliohuiput kohoavat Läntisessä Pihlajasaarella 17 metrin korkeuteen merenpinnasta. Kivilajeina kallioissa on kiillegneissiiä, sekä kaakonpuolen rannoilla happamia gneissejä. Kiillegneissi on alun perin syntynyt esimerkiksi savesta ja hapan gneissi hiekkaisemmasta sedimentistä, joka on metamorfoitunut paineen alaisena. Kiille tekee gneisistä usein liuskeisen, ja joskus punertavat granaatit täplittävät kiillegneissiiä.

Läntisen Pihlajasaaren halkaisee kaunis kalliosola. Sen yli on rakennettu 1950-luvulla betoninen kävelysilta. Kalliokolu ja jyrkät, hioutuneet kalliojyrkänteet ovat komeita myös lähellä rantaa "Elannon huvilan" kohdalla.

Läntisen Pihlajasaaren silokalliot.

OLLI TURUNEN

10

"Elannon huvila"

Pihlajasaaren etelärannan huvilan alkuperäinen nimi on Wästanhäll. Se on piirretty vuonna 1899, se on siis parikymmentä vuotta nuorempi vanhimpia huviloita. Tätä huvilaa on käyttänyt muiden muassa lääkäri **Karl Viktor "Pitkä" Hällberg**, joka myös oli NJK:n purjehtijoita. Nykyään huvilaa kutsutaan Elannon huvilaksi. Rannassa oleva sauna on rakennettu 1901.

Saunan länsipuolella kalliorinteessä on konekivääripesäke, joka on ainoa linnoitusjäänne Läntisen Pihlajasaaren puolelta. Näkyvämpi rakennelma on edelleen toiminnassa oleva Merenkulkuhallituksen ylläpitämä tutka, joka jököttää saaren etelärannalla.

KALALOKIT

Udden

11

Huvilan perustukset liikuntaviraston työntekijöiden rantamökin vieressä ovat kuuluneet huvilapalstaan nimeltä Udden. Tuo korkea, kolmikerroksinen huvila siirrettiin pienen matkaa, se sijaitsi sitä ennen "Poliisien huvilan" Tjälletin luona. Uddenin asukkaita oli 1900-luvun alussa muun muassa kirurgi **Eino Sandelin**. Hän oli yksi saaren purjehtijoita, ja osallistui vuonna 1912 Tukholman olympialaisiin saaden pronssia 12 metrin alusten luokassa.

12

Merilinnut

LAPINTIIIRA

Pihlajasaaren lähiluodoilla pesivät haahkat ja lapintiirat ovat aitoja merilintuja. Lapintiira pesii saariston lisäksi Lapin tuntureilla, aina Jäämerta ja Grönlantia myöten. Lapintiiran lyhyt kesä Suomessa alkaa toukokuussa, jolloin se saapuu muutolta, ja lähes heti saavuttuaan se pyöräyttää kaksi tai kolme munaa hietikolle tai miltei paljaalle kalliolle. Jo heinäkuussa sen poikaset lentävät, ja varhain elokuussa alkaa syysmuutto. Se kiertää Atlantin rantoja aina Etelänapamantereeseen vesille, jonka kesässä se viettää aikansa, kun meillä Pohjolassa on talvi.

Sinisimpukkaa syövä haahka pesii samoilla pikkuluodoilla kuin lapintiirakin. Kesäaikaan haahkanaarat poikueineen sukeltelevat Pihlajasaaren vesillä, usein uimaranallakin, jos siellä on tilaa. Haahkakoiraat häipyvät jo toukokuussa syysmuutolle, ne menevät viet-

tämään kesää ja sulkasatoaan ulkomerelle.

Näkyvä ja kuuluva kahlaaja on meriharakka, josta on tullut Stadin nurmikoiden matojen jahtaaja. Meriharakka on oppinut pesimään lokkien tapaan myös talojen katoilla. Sen alkuperäistä pesimäympäristöä ovat kaikenlaisten merensaarien kivikkorannat. Punajalkaviklo on vähälukuisempi rantojen kahlaajalintu, joka pesii niin laidunnityillä kuin luodoillakin. Punajalkaviklo varottaa poikasiaan pistävän kovalla äänellä. Pihlajasaareissa se on oppinut kuljettamaan poikuetta myös itse pääsaarien rannoilla.

Suosirrit ja tyllit oleilevat syyskesällä Pihlajasaaren eteläpuolen kalliokareilla. Ne palaavat silloin pesimäalueiltaan arktiselta tundralta.

Luodot ovat pesintäkauden ajan rauhoitettuja, niille on mairinnousu kielletty 1.4.–15.8.

Lapintiira ♦ Silvertärna ♦ Arctic tern ♦ *Sterna paradisea*
Haahka ♦ Ejder ♦ Eider ♦ *Somateria mollissima*
Meriharakka ♦ Stradskata ♦ Oystercatcher ♦ *Haematopus ostralegus*

Vadelmakupu

13

Pihlajasaarten välissä oleva pikku-saari on Vadelmakupu, Hallongrundet. Siinä asuu saaren talonmies edelleenkin. "Saarivahdin asunto" rakennettiin vuonna 1881, samalla kun suunnitelma Läntisen Pihlajasaaren huviloista tehtiin. Toisin kuin herrashuvilat, tämä talo on ollut ympärivuotiseen asumiseen rakennettu. Pihlajasaaren pitkäaikainen talonmies Bertil Liljeberg asui siinä kesät talvet aina 1960-luvulle asti, ilman sähköä ja muita mukavuuksia.

MERIHARAKKA

14

Eläinten uimataito

Kaikki nisäkkäät osaavat uida, eikä niiden tarvitse sitä erikseen opetella. Mutta eläinten uintihaluissa on eroja. Kettu löytää toisinaan Pihlajasaareen, ja on joinakin vuosina pesinyt-

KETTU

Vesimyyrä ♦ Vattensork ♦ Water vole ♦ *Arvicola amphibius*

kin täällä. Kettu on saapunut saareen jäätä pitkin, jäällä kulkeminen sujuukin ketulta hyvin. Sitä vastoin se ei mielellään ui, ei edes lyhyitä matkoja lintuluodoille, joilta se löytäisi helposti ravintoa.

Minkki sitä vastoin voi siirtyä uimalla kilometrikaupalla. Kaukaisetkaan lintuluodot eivät ole siltä turvassa. Tosin uimessaan se on vaarassa joutua merikotkan saaliiksi. Minkki asettuu silloin tällöin Pihlajasaarelle.

Hirvi on hyvä uimari ja vaeltaa uimalla pitkiä matkoja. Hirviä ja valkohäntäkauriita vieraillee kevätkesällä Pihlajasaareen melkein vuosittain, mutta ne eivät jää saarelle pidemmäksi aikaa.

Orava osaa uida, mutta matka Lauttasaaresta tai Melkistä on oravalle liian pitkä ja vaarallisia laivoja täynnä – oravia ei Pihlajasaareen tällä hetkellä ole.

Vesimyyrä ei vettä pelkää, kuten nimikin sanoo. Tämä iso myyrä elää kuivallakin maalla, ja maan alla. Vesimyyräkanta lienee Pihlajasaareen pysyvästi, ja vesimyyriä myllertää Pihlajasaaren puutarhapenkeissä joinakin vuosina hurjia määriä. Metsähiiri myös elää Pihlajasaareen. Osa pienikokoisista maaeläimistä on voinut elää Pihlajasaarella satoja vuosia. Saareen on runsas sammakkokanta. Sammakot kutevat kalliolammikoissa ja alavassa paimenteessa ”Poliisien huvilan” alapuolella.

Kyykäärme on sekin hyvä uimaan, kytä näkyy Pihlajasaareen nykyään vuosittain.

Laguunin lajeja

15

Pihlajasaarenlahti on vesilintupoikueiden sukelteluapaikka. Laguunissa kasvaa paljon uposlehtisiä vesikasveja, kuten ahvenvitaa. Tukkasotkaemo johdattaa siellä sydänkesällä poikasiaan. Tukkasotka pesii läheisillä loppiluodoilla, jossa tiirat ja kalalokit antavat sille suojaa varista vastaan. Kun pienet poikaset uivat, isot lokit nappaavat helposti niitä. Siksi sotka-poikue sujahtaa ruovikon suojaan.

Suojaisa lahti on tärkeä kalanpoikasten kasvupaikka. Pikkukalajahtiin tulevat alkukesästä isokoskelopoikueet. Isokoskelo on hyvin aikainen pesijä, joka munii huhtikuussa, ja poikaset kuoriutuvat usein jo toukokuussa. Tukkakoskelo puolestaan pesii myöhemmin, sen poikaset uivat yleensä vasta heinäkuussa. Tukkakoskeloilla on tapana haalia ja liittää poikueeseensa muiden naaraiden poikasia. Suurimmissa poikuejoukoissa voi olla useita kymmeniä poikasia.

Silkkiuikku hautoo Pihlajasaaren laguunin etelärannalla, vuodesta toiseen samalla paikalla merikaislan joukossa. Sen pesä on kelluva läjä vesikasveja, jotka on sidottu pohjaan ja kaisloihin kasvinosilla. Paikka on suojassa merenkäynniltä. Meriveden korkeusvaihtelu ja aallokko silti usein tuhoavat silkkiuikun pesän. Uikku voi yrittää useita kertoja uusintapesää. Vuonna 2007 silkkiuikku hautoi laguunin rannalla vielä elokuun alussa. Toisin kuin sorsalinnuilla, uikuilla myös

koiras osallistuu haudontaan ja poikasten hoitoon. Uikut syöttävät poikasiaan noin kuukauden. Joskus vielä syyskuusakin poikaset kerjäävät piiskuttavalla äänellä ruokaa emoiltaan.

SILKKIUIKKU

Tukkasotka ♦ Vigg ♦ Tufted Duck ♦ *Aythya fuligula*

Isokoskelo ♦ Storskrake ♦ Goosander ♦ *Mergus merganser*

Silkkiuikku ♦ Skäggdopping ♦ Great Crested Grebe ♦ *Podiceps cristatus*

16

Ammussuoja ja louhikon kasveja

täisen Pihlajasaaren ammuksuoja louhittiin vuonna 1916. Se kaivettiin kolmen ilmatorjuntatykin miehistön ja ammuksien varastoksi. Paikalle rakennettiin myös asuinparakki ja ruokala. Helsingin seudun linnoitustyö räjäytyksineen oli hommaa, jossa sattui paljon tapaturmia.

Haisukurjenpolvi.

EERO HAAPANEN

Työt olivat hätäaputöitä, joissa oli mukana helsinkiläisten lisäksi myös aasialaista työvoimaa. Tykkipatteria käytettiin toisen maailmansodan aikana ilmatorjuntaan.

Ennen ensimmäistä maailmansotaa Pihlajasaari oli pysynyt sotaväenhommita sivussa, toisin kuin naapurinsa Melkki ja Harakka. Tosin sotaväen ampumisharjoitukset aiheuttivat vahinkoa ja vaaraa Pihlajasaarella 1840-luvulla. Krimin sodan jälkeen Pihlajasaaren ja Melkin puusto hakattiin, koska se oli antanut suojaa vihollislaivastolle, joka pommitti kesällä 1855 Viaporin ja muita sotilassaaria aivan Pihlajasaaren lähivesiltä. Viaporin kapinan aikaan 1906 Pihlajasaarikin joutui tulituksen kohteeksi ja saaren asukkaat vetäytyivät kellareihinsa suojaan. Pihlajasaaren pakeni kapinallisten sotilaiden veneitä, joiden perään ammuttiin. Osan pakenijoista sanotaan päässeen turvaan saaren rantaan, jossa huvila-asukkaat auttoivat heitä eteenpäin.

Jotain sievääkin kallioiden jysäyttelyä tuotti. Kallioikasvit hyötyivät ensimmäisen maailmansodan aikaisista linnoitustöistä. Jo kallion rikkominen ja etenkin

kalkkilaastin käyttö tuottaa paljon lisäravinteita. Siksi Itäisessä Pihlajasaarella kalliokasvien lukumäärä on paljon suurempi kuin luonnonvaraisessa, karussa graniittikalliossa Läntisellä Pihlajasaarella.

Ammussuojan louhitut kalliojyrkänteet ovat varjoisa, kellarimaisen kostea ympäristö, joka on mieluisa kasvupaikka haisukurjenpolvelle. Tämä vaateliaskasvi elää mieluiten juuri louhikoissa ja jyrkänteillä, joissa on varjoisia, valuvesien kastelempia sopukoita. Kalliohyllijien saniaisia ovat kallioimarre, kivikkoalvejuuri ja haurasloikko. Louhoksen ylemmillä kalliotasanteilla kasvaa kelta- ja isomaksaruoho, jotka ovat Suomessa luonnonvaraisia. Kalliohyllijillä kasvaa myös valkokukkaista kaukasian- ja keltakukkaista kamtsatkanmaksaruohoa, jotka ovat villiintyneitä puutarhakarkulaisia. Villiintyneet maksaruohot voivat jäädä vuosikymmeniksi tai vuosisadoiksi kasvaamaan istutuspaikoilleen. Kalliopinnat ovat useimpiin muihin maankamaroihin verrattuna turvallisen muuttumaton ympäristö. Niille ei ole paljoakaan muita tunkemassa, toisin kuin multamaalle perustetuille kukkapenkeille.

Haisukurjenpolvi ♦ Stinknäva ♦ Herb Robert ♦ *Geranium robertianum*
Keltamaksaruoho ♦ Gul fetknopp ♦ Biting Stonecrop, Wallpepper
♦ *Sedum acre*

Telttailijoita ja öljy-yhtiö

17

Öljy-yhtiö Nobelin Petroolituonti vuokrasi Itäisen Pihlajasaaren vuonna 1921. Paikalle rakennettiin kaksi öljysäiliötä ja pumppauslaituri. Öljysatama toimi saarella aina 1950-luvun alkuun, jonka jälkeen säiliöt purettiin ja alue tuli osaksi Pihlajasaaren kansanpuistoa.

1956 rakennettiin silta yhdistämään Itäistä ja Läntistä Pihlajasaarta. Telttailu sallittiin itäpuolella vuonna 1959. 1960-luvun puolivälissä itäiselle puolelle rakennettiin kaksi keittokatosta. Itäisen Pihlajasaaren viimeiset vanhat huvilat ja alueella olleet 14 kesämajaa purettiin.

Alkuvuosina telttoja oli vain muutamia kymmeniä. Telttailu oli maksutonta, mutta sallittua vain helsinkiläisille. 1960-luvun lopussa telttoja oli jo huimia määriä, enimmillään pitkälle toista sataa. Pihlajasaari sai mainetta 60-lukulaisten vapaahenkisenä kesäleirinä. Telttailijoissa oli pysyviä asukkaita, jotka kävivät saaresta töissä kaupungissa. Telttailukausi rajoitettiin ajanjaksolle 15. toukokuuta–15. syyskuuta vuonna 1971 ja yli viikon pituisesta telttailusta alettiin periä maksua. Lisäksi kaupunki yritti lopettaa pysyvän teltta-asumisen kieltämällä telt-

tailun maanantain ja tiistain välisenä yönä, jolloin telttojen tuli olla purettuja ja poissa saaresta. Pihlajasaaren telttailijat perustivat vastavetona yhdistyksen nimeltä Pääkaupungin Telttailijat. Yhdistys puolusti pysyvää teltta-asumisoikeutta ja haastoi kaupungin oikeuteenkin. Kaupunki kuitenkin voitti oikeusjutun. Kuumentuneessa tilanteessa telttailu kiellettiin kokonaan vuonna 1972. Itäiselle Pih-

lajasaarelle järjestettiin lasten päiväkesäsiirtolatoimintaa.

Telttailu sallittiin myöhemmin uudelleen viikonlopputelttailuna. Telttailu saa perjantaista maanantaihin, pientä maksumaa vastaan.

Itäisen Pihlajasaaren uloin eteläinen kaunis niemeke on naturistirantaa. Alueella voi vapaasti kulkea.

*Itäisen Pihlajasaaren öljysatama
1930-luvulla.*

HELSINGIN KAUPUNGIN MUSEO

18

Lehtojen laulajat

K arunpuoleisissa Pihlajasaarissa on paikoin vehmaita painanteita, joiden tuomiryteiköissä viihtyvät vaativammat laululinnut. Satakieli laulaa alkukesästä. Lehto- ja mustapääkerttu lurittavat samoissa tuomiviidoissa vielä loppukesälläkin. Aukeammilla paikoilla horsmikoissa pesii pensaskerttu. Siirtäjä on valoisien metsien laji, joka laulaa korkealla puissa. Erittäin taidokasta laulua laulaa myös korkealla puissa mestarimatkija kultarinta. Se myös pesii muita laulajia korkeammalle tuuhean tuomen tai siireenin lehvästöön huvilan pihan reunalle.

Kalliomänniköissä ja puhtaissa havumetsissä viihtyy hernekerttu, joka piilottaa pesänsä katajaan. Karujen metsien ja saaristoluotojen eläjän laulu on sekin karua. Sitä on verrattu herneen ravisteluun purkissa, mistä lintu on saanutkin nimensä.

Satakieli.

EERO HAAKANEN

Mustapääkerttu ❖ Svarthätta ❖ Blackcap ❖ *Sylvia atricapilla*
Hernekerttu ❖ Ärtsångare ❖ Lesser Whitethroat ❖ *Sylvia curruca*

Lasimestarinsaari

19

Lasimestarinsaari on alava vanha asuinpaikka, jossa kasvaa melkein pelkästään lehtipuita. Kallioiseen karuun muuhun Pihlajasaareen verrattuna se on vehmas ja rehevä. Tämä on Pihlajasaarissa se paikka, jossa on ollut pisimpään ympärivuotista asumista.

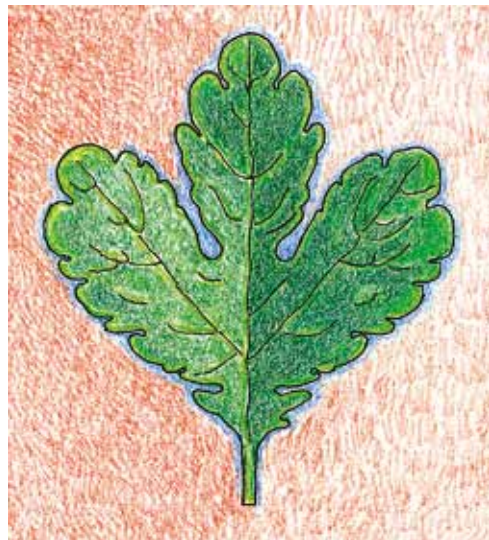
Kalastaja Matts Sundberg (1760–1800) perheineen sai vuonna 1787 saaren vuokralle kaupungilta. He olivat ensimmäiset Pihlajasaaren asukkaat. Saaren pohjoisrannan laakeat kalliot ovat hyvin sopineet nuottien ja verkkojen selvittelypaikaksi. Kalastajat olivat tuohon aikaan kaupunginkalastajia, jotka kaupunki oli hyväksynyt kalastajiksi, ja joilla oli lupa ja velvoite tuoda kalaa myytäväksi torille. Perunkirjoitus kertoo kalastajaperheen tulleen toimeen hyvin, omaisuudeksi on luettu kuuluneen hopeakellon, kultasormuksia ja muutamia kirjojakin, joukossa yksi kotieläintenhoitoa käsittelevä opus. Lehmänkantturan lisäksi kalastajaperheellä on voinut olla pihassaan ryytimää.

Perheen elämä Pihlajasaarella päättyi pääsiäisenä vuonna 1800 kammottavalla tavalla. Viaporista tullut sotamies ryöväsi ja surmasi kalastajan vaimoineen sekä heidän kuusivuotiaan poikansa. Henkiin jäivät perheen kasvattitytär ja parikuu-kautinen poikavauva. Helsingin Kampintori oli kaupungin rangaistuspaikka. Siellä murhaaja tammikuussa 1801 teloitettiin

asiankuuluvien menoin. Ruumis, josta oli hakattu irti pää sekä toinen käsi, jätettiin teilipyörälle ja paaluun naulattuina kaupunkilaisille varoitukseksi.

Lasimestarinsaari oli 1800-luvun puolivälistä alkaen merikapteeni, kauppias A.F.Brennerin (1813–1870) ja hänen leskensä (1841–1927) vuokrapalsta. 1900-luvun alussa Lasimestarinsaarella asui Brennerin talossa joitakuita perheettömiä kalastajia. Yksi heistä, Pettersson oli kutsuanimeltään Prackan eli tukkakoskelo.

Vanha asutus näkyy Lasimestarinsaaren kasvillisuudessa: valkopeippi ja keltamo ovat kulttuuritulokkaita satojen vuosien takaa. Kumpaakin kasvia on käytetty lääkintään, valkopeipillä on hoidettu kuukautis- ja eturauhasvaivoja. Keltamoa on puolestaan käytetty melkein kaikkiin vaivoihin, esimerkiksi silmänsairauksiin ja keltatautiin. Menneiltä ajoilta on puutarhan paikalle jäänyt venäläinen ruusulajike ”Pohjolan kuningatar” eli ”Tsaritsa Severa”. Lumimarja ja ruostehappomarjat ja keväällä kukkiva mukulaleinikki ovat myös jäänteitä talonpaikan vanhasta puutarhasta.

KELTAMO

Keltamo ❖ Skelört ❖ Greater Celandine ❖ *Chelidonium majus*

20

Juttuja Itäisestä Pihlajasaaresta Epäonnistunut uintinäytös

Döryrlaitvaliife.
Suoraan Pietariin
laht. Höyryl.
Jacobstad,
Kapt. J. G. Wallin.
Sunnuntaina Kesäkuun 28
pönd k:lo 6 illtupudella ottaa
tavaraa ja matkustajia.
Lahemmen
Lars Krogius ja Kumpp.

Köpenhaminaan ja Hulliin.
HÖYRYLAIVA
ORION,
Kapt. O. Th. Jacobsen.
lähtee suoraan Helsingistä Kö-
penhaminaan ja Hulliin Heinäk. 5
päivän tienoilla ottaa tavaraa
ja matkustajia.
Lahemmen
Lars Krogius ja Kumpp.

Höyrylaiva
AUNA,
Kapt. A. Granroth.
lähtee mailla Hankoniemeen,
Turkuun ja Tukholmaan joka
Torstaina k:lo 7 j. pp. ottaa
matkustajia ja tavaroita. Matkus-
tajakset ovat

Tukholmaan	Suk. 20, 22, 24, 26.
Hankoniemeen	" 21, 23, 25, 27.
Turkuun	" 22, 24, 26, 28.

Huom! Ostettinaa nro- ja tu-
le-pilettiä, jotka ovat voimassa ko-
ka joulukuun 31 päivän pönd.

Korkeavuorikatu n:o 2.
Huomaa! Matkustava Herrä H.
E. Fagerlund

Uimaretken
Gråharan Majakasta Länsi-
Rönnskärin
tekee
Gustaf Akej
Sunnuntaina kesäkuun 28 p.

Suuren Konsertin
toimittaa
Krasnojarskin Rykmentin
soittokunta
Länsi-Rönnskärissä.

Hyvä Ravintola k:lo 8:sta a.
pp. Päivänsiisä viheriökössä
(table d'hôte) pöytänsiisikin
soidesaa. 3 Smk. hengeltä.
K:lo 8:sta aamulla lähtee höy-
ryvenettä Etelä-satamasta Länsi-
Rönnskärin ja sieltä takaisin jo-
ka koko ja pöytänsiisä. Hinta
n:ro ja tulopilettiä sekä maali-
leusmaksun Länsi-Rönnskärin
yhteensä 2 Smk.

Seurataa Uimaria!
Höyryvenet Rönneberg ja Thy-
ra lähtevät Etelä-satamasta Länsi-
Rönnskärin k:lo 10 ja 11 e. pp.
seka k:lo 12 ja 13 päiv.
Gråharan Majakalle sieltä seura-
takseen uimaria hänen matkal-
laasi Länsi-Rönnskärin, jossa hän
nousee maalle. Hinta koko mat-
kasta ynnä maallenoisumaksun
kanssa Länsi-Rönnskärin ja po-
leumatkaista kaupunkiin 3 Smk.
Katoa muuten runasassa mää-
rissä jaettuja ohjelmia.
Huom! Pilettiä take maalle
nousemista Länsi-Rönnskärin
kantaa helposti nähtävissä, soi-
san kuuluttamien erottami-
seksi.

Kesällä 1885 Pihlajasaaren kut-
suttiin sanomalehti-ilmoituksin
katsomaan ruotsalaista suurui-
maria nimeltään **Gustav Akej**. Hän ilmoitti
uivansa Harmajalta Pihlajasaareen. Edel-
lisenä kesänä mies oli uinut ensimmäise-
nä ihmisenä yli Juutinrauman. Uituaan
tunnin noin kymmenasteisessä vedes-
sä mies alkoi kohmettua vaarallisesti. Ui-
maria maaniteltiin nousemaan ylös ve-
destä. Vedestä hän ei noussut, ei suos-
tunut lopettamaan, vaikka siihen kehot-
ti hänen veljensäkin. Akej kuitenkin tart-
tui soutuveneestä ojennettuun köyteen,
jonka avulla hänet hinattiin puolikuollee-
na rantaan. Miehen piti saapua Lantiseen
Pihlajasaareen, mutta huoltojoukkojen oli

vietävä uitettu uimari hoitoon Lasimesta-
rinsaareen. Hengenlähde oli lähellä, sanoi-
vat paikalla olleet lääkärit. Illalla hän pys-
tyi jo itse pukeutumaan ja hänet soudet-
tiin kaupunkiin.

Pihlajasaareen oli saapunut höyrypur-
silla satoja kaupunkilaisia katsomaan mak-
sullista uintinäytöstä. Muutamat alukset
seurasivat itse uimarin reittiä.

Mies ei lannistunut, vaan viikkoa myö-
hemmin antoi Helsingissä onnistuneita
uintinäytöksiä uiden Pohjoissatamasta
Laajasaloon ja Kruunuvuorenselältä Hes-
periaan. Hän ui myös tulevana vuosina Juu-
tinrauman yli. Uudessaan mies nautti ve-
dessä muun muassa kananmunia, port-
viiniä ja kahvia konjakilla.

Uusi Suometar 27.6.1885.

Merisika ja vaaleakiitäjä

21

Valaitakin on nähty Pihlajasaaresta. "Merisian" eli pyöriäisen, Itämeren ainoan pikkuvalaan, näki eräs kalastamassa ollut talonomistaja kesällä 1888 Pihlajasaaren itäpuolella. Pyöriäisiä nähtiin aikoinaan paljon säännöllisemmin Suomenlahdella ja Helsinginkin vesillä.

Pihlajasaaresta nähty suurin harvinaisuus oli vaaleakiitäjä. Se löytyi loka-marraskuun vaihteessa 2004. Havainto oli Suomen toinen. Vaikeasti tunnettava tervapääskyn eteläinen lähisukulainen löytyi lopuksi kuolleena Pihlajasaaresta. Kallanhohtoinen keltahemppo pesi Pihlajasaaren ravintolan lähellä kesällä 2008. Tämän eteläisen lajin pesintä on varmistettu Suomessa vain joitakin kertoja.

Petolinnuista tavallisin kesäaikaan on nuolihaukka. Helsingin saaristossa pesivä pikkuhaukka on pesinyt ainakin kerran myös Pihlajasaaresta. Merikotka oleilee nykyään säännöllisesti etenkin kylmänä vuodenaikana Pihlajasaaren edustan vesillä. Huuhkaja vierailee myös silloin tällöin Pihlajasaaresta. Korppi pesii läheisessä Melkissä. Myös räyskiä lentelee Pihlajasaaren vesillä.

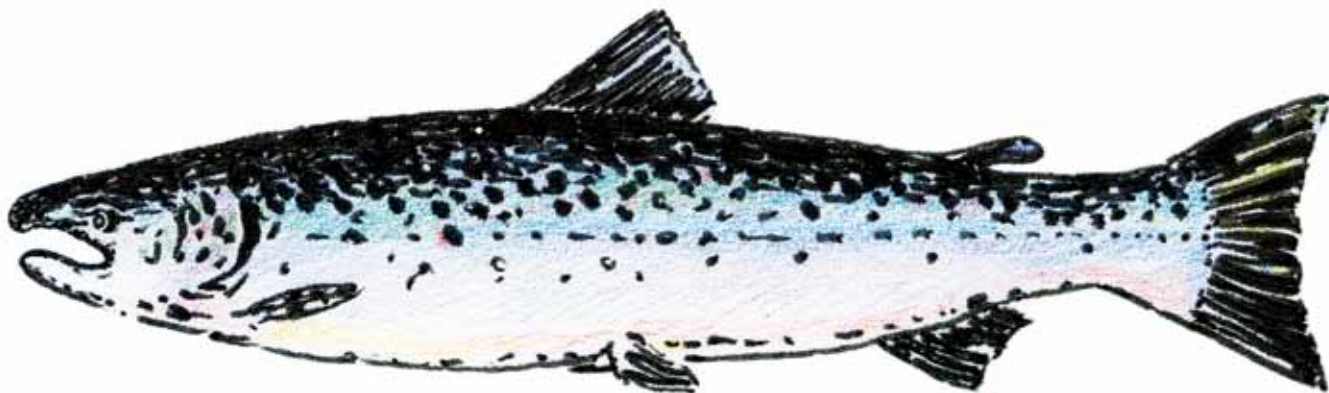

NUOLIAUKKA

Merikotka ❖ Havsörn ❖ White-tailed Eagle ❖ *Haliaeetus albicilla*

Luontopolun ulkopuolella olevia kohteita

Läntisen Pihlajasaaren keskellä oleva kalliolakialue ja sen halkaiseva kolu on käymisen arvoinen. Kalliosolan ylittävän sillan eteläpuolella on luonnon-tilaista kalliomännikköä, sellaista ympäristöä, jota Helsinki oli muinaisina aikoina, ennen kuin kaupunki rakennettiin. Kalliosolan sillan eteläpuolella on joitakin suopainanteita, jossa kasvaa juolukka, suopursu ja kihokkikin.

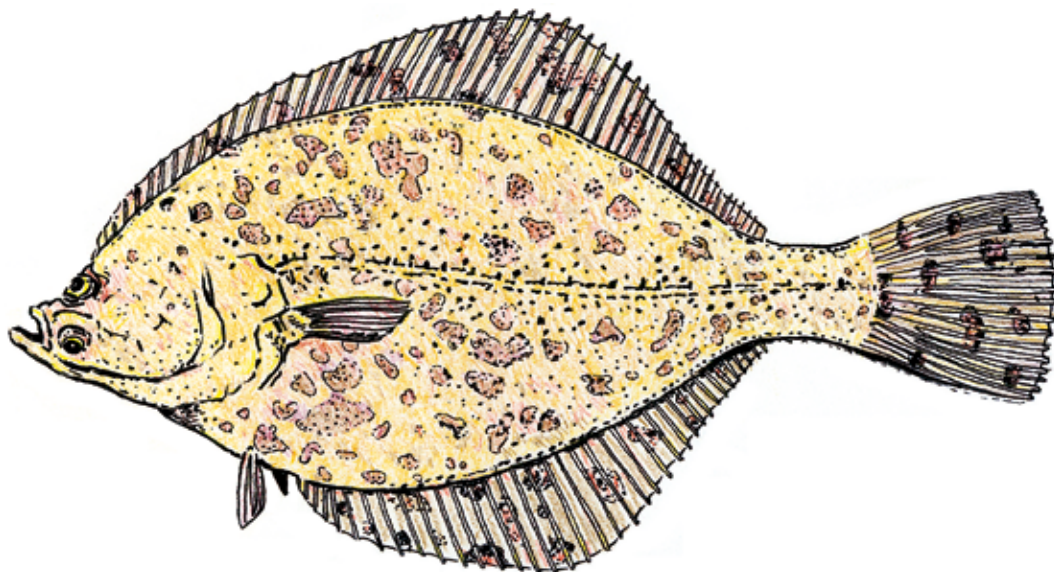
MERITAIMEN

Kalastus

Pihlajasaaren rannat ovat kylmien vesien aikaan suosittuja taimenenkalastajien ja siianonkijoiden ottipaikkoja. Saaren etelärannalla saa verkoilla pienikokoista kampelaa. Haukea ei Pihlajasaarella ole. Ahvenia ja lahnoja voi toisinaan katsella saarten väliseltä sillalta. Uistelu saaren rannoilta vaatii kalastusluvat, paitsi alle 18- ja yli 65-vuotiailta. Uimapai-koilla kalastus on kielletty.

SILAKKA

KAMPELA

Lähteet

- Boxtröm, A. Ragu på minnen, upplevelser och anekdoter från en lång levnad. Tidningsaktiebolaget Nylands Förlag, Helsingfors 1935.
- Halén Harry (Merimies H), Pihlajasaaren vaiheita. Toinen lisäilty painos. Pihlajasaari 2003.
- Hiltunen Laura, Pihlajasaaren vanhojen pihapiirien puu- ja ruohovartinen kasvillisuus ja kasvisto. Tutkimusraportti 2001.
- Kurtto Arto ja Helynranta Leena, Helsingin kasvit. Kukkivilta kiviltä metsän syliin. Helsingin kaupungin ympäristökeskus ja Yliopistopaino, Helsinki 1998.
- Manninen Markus, Viapori. Merilinnitus ensimmäisessä maailmansodassa 1914–1918. Sotamuseo, Jyväskylä 2000.
- Nyländska jaktklubben 1861–1911. Helsingfors centralityckeri och bokbinderi a.b. Helsinki 1911.
- Pihlajasaaren yleissuunnitelma. Helsingin kaupunki. Liikuntaviraston julkaisuja 2000 B 29.
- Smedslund Tor, Nyländska Jaktklubben 1861–1961. Helsinki, Oy Tilgman ab 1961.

Lehdet

- Historiallinen sanomalehtikirjasto: Helsingfors Tidningar, Hufvudstadsbladet, Uusi Suometar ym.

Arkistolähteet

- Helsingin kaupunginarkisto (vanhat rakennuspiirustukset ja kartat)
- Helsingin kaupungin museo, kuva-arkisto
- Helsingin kaupungin liikuntaviraston arkisto (sanomalehtiartikkelikokoelma, vuosikertomuksia).

Haastattelut

- Harry Halén
- Raimo Lehtinen (Helsingin kaupungin liikuntavirasto, Pihlajasaaren isäntä 2000–2010)
- Pekka Rusanen (SYKE, Melkin, Pihlajasaaren luonto)
- Antti Salla (Helsingin kaupungin ympäristökeskus, geologia)
- Seppo Knuuttila (SYKE, laivojen vaikutus)

Yhteystietoja

- Saaren isäntä puh. 310 71518
- Palaute tästä julkaisusta: eero.haapanen@gmail.com

LEPAKKO

